

“Sevr”in Yaraticısı Batılılar Değil, “İttihat ve Terakki Cuntası”dır

Kâzım Berzeg*

Türkiye’nin AB üye adaylığı sürecinde, diğer bütün adaylarla eşit şekilde ve “Kopenhag Kriterleri” çerçevesinde oluşturulan “Katılım Ortaklığı Belgesi”, gerçekte kendi konum ve menfaatlerini korumaktan başka amaçları olmayan ve bu yüzden AB üyeliğini açıkça olmasa da, dolaylı şekilde karşı çıkan etkili çevrelerin “Sevr Paranoyası”nı da tırmandırmalarına, “dünya Türk’e düşman” sloganıyla halkımızda kuşku yaratma çabalarına yol açtı.

Birinci Dünya Harbi’ne ilişkin “resmi tarih”imiz henüz iç siyasetin etkisinden kurtulabilmiş değil. Türkçe yayınlar hala integral-faşist milliyetçiliğin siyasi literatürde bilinen “benim devletim daima haklıdır” ilkesini aşabilmiş, dünyaca bilinen gerçekleri gizlemekten kurtulabilmiş değil. Sevr paranoyası “saptırılmış tarih” üzerine bina ediliyor. Uygur dünya çoktan “benim devletim daima haklıdır” ilkesini terk etti. Tarih, artık bu ilkenin dışında, Avrupa ve Amerika’da kendi devletlerinin, toplumlarının hatalarını açıklamak suretiyle yazılıyor. Türkiye’nin de geleceğe doğru bakabilmek, çağdaş dünyayı daha doğru anlayabilmek için gerçeklere dayalı tarih anlayışını içine sindirmesi lazım.

Bilindiği gibi Sevr, Birinci Dünya Harbi sonundaki hukuki tabirle “tespit”lerden birisi. Neden bu tespite varıldığını doğruluk ve dü-

rüstlük kurallarına uygun olarak ortaya koymak için, Osmanlı Devleti’nin harbe nasıl sokulduğunu bilmek lazım. Bu kısa yazıda amacımız uzun tarihi bilgi vermek değil, dünyaca bilinen “ansiklopedileşmiş” gerçekleri hatırlatmak.

Önce iki gerçeği hatırlatalım.

Sevr Tamamlanmış Bir Milletlerarası Antlaşma Değil, Rücû Edilmiş Bir “Tespit”tir

Milletlerarası hukukta, milletlerarası antlaşmaların ilgili devletlerin iç hukukları uyarınca tasdikinden sonra hukuki değer kazanacağı kabul edilir. Bu tasdik genel olarak parlamentolarca gerçekleştirilir. Antlaşma metinleri milletlerarası toplantılarda belirlenir, ilgili devletin toplantıya katılan delegelerince imzalanır. Bu suretle oluşan metne hukukta antlaşma değil, “tespit” denir. Tespit metinleri tasdik edilmeden antlaşma haline gelmez.

Sevr metni de “tespit” düzeyinde kalmış, gerek Osmanlı parlamentosunca, gerekse toplantıya katılan İngiltere, Fransa, ABD, Sırbistan, Japonya, İtalya tarafından tasdik işlemi yapılmamış, yalnızca Yunanistan tasdik işlemi tamamlamıştır. Böylece Sevr, ilgili devletlerce “tasdik yapılmamak suretiyle rücû edilmiş bir tespit”ten başka bir şey değildir. Hukuken gerçek antlaşma Kurtuluş Harbi sonunda tekemmül ettirilen Lozan Antlaşması’dır. Hukuken Sevr adında tekemmül ettirilmiş bir milletlerarası antlaşma yoktur.

* *Avukat, yazar.*

Birinci Dünya Harbi'nde Yenilen Diğer Ülkeler de, Aynen Osmanlı Gibi Parçalanmıştır

Osmanlı Devleti'nin sonradan girdiği Birinci Dünya Harbi'nde birlikte olduğu iki temel devlet Habsburg İmparatorluğu ve Alman İmparatorluğu idi.

Harbe girenin yenildiğinde işgal edileceği, toprak kaybedeceği, parçalanacağı, tarih boyunca bilinen bir olgudur. Harbe giren, yenildiğinde ülkesinin işgal edileceğini, parçalanacağını önceden kabul etmiş, bu riski göze almış sayılır.

Birinci Dünya Harbi'nde Osmanlı ile birlikte yenilen Habsburg İmparatorluğu yok edilmiş, toprakları Macaristan, Çekoslovakya, Yugoslavya, Romanya, Avusturya, İtalya, Polonya arasında dağıtılmıştır. Sevr tamamlanmış bir milletlerarası antlaşma olsa ve uygulansaydı dahi, Osmanlı Habsburg İmparatorluğu'ndan daha hafif bir parçalanma durumuyla karşılaşacaktı. Harbin sonunda Osmanlı ile birlikte yenilen Almanya İmparatorluğu da Polonya, Fransa, Danimarka ve Belçika'ya toprak vermek suretiyle parçalanmış ve küçülmüştür. Sevr tespiti, yenilen diğerlerinin başına gelenlerden çok farklı değildir. Bu sebeple Osmanlı Devletine veya Türklere özel düşmanlığının göstergesi değildir.

Osmanlı Saldırıya Uğramadı; Askerî Cuntanın Emperyalist Hayalleriyle Harbe Sokuldu

Encyclopedia Americana (Cilt:29, s.326)'da Osmanlı Devleti'nin harbe girişi anlatılırken; İngiltere'nin geleneksel olarak Osmanlı Devleti'nin KORUYUCUSU olduğu yazılıdır. Tabiatıyla bu koruyuculuk İngiltere'nin menfaati ve Osmanlı Devleti'nin menfaatleri çakışması sonucudur.

Bilindiği gibi, Batı'da silah ve harp tekniğinin gelişmesi 18. yüzyıl başlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin geniş topraklarını kendi gücüyle koruyamaması sonucunu yaratmıştı. Rusya Çarlığı bu dönemde köklü reformlarla modernleşmiş, "Avrupalılaştı", Avrupa'nın büyük askeri güçlerinden olmuştu. Osmanlı-Rusya arasında 1768'i izleyen harpleri hep Rusya kazandı. Rusya'nın II. Petro'dan itiba-

ren bilinen hedefi de, Osmanlı Devleti'ni işgal edip "sıcak denizlere inmek" idi.

Aynı dönemde İngiltere Hindistan'daki egemenliğini tamamlamış, Avustralya ve Yeni Zelanda önemli bir iskân ve ekonomi alanı haline gelmiştir. Osmanlı, İngiltere'nin Hindistan, Avustralya yolu üzerindedir ve bu yolun Rusya, bazen de Fransa tarafında kesilmesini engelleyen bir tampondu. Bu sebeple, İngiltere'nin Osmanlı Devleti'nin varlığının devamında büyük menfaati vardı.

Tarihe kısaca göz attığımızda şu örnekleri vermek mümkündür:

1. Napolyon'un 1798'de Mısır'ı işgalinde, Fransız donanması karşısına Amiral Nelson komutasındaki İngiliz donanması çıkmış ve Ebukir Körfezi'nde Fransız ordusunu yenmişler, Fransızları Mısır'ı terk zorunda bırakmışlar ve Mısır'da Osmanlı hakimiyeti sürdürülmüştür.
2. 1853'te Rusya'nın Osmanlı'ya saldırması üzerine İngiltere'nin öncülüğündeki Avrupa ülkeleri orduları Osmanlı yanında Ruslarla harp etmiş; daha çok Kırım Harbi olarak bilinen ve iki taraftan 240 bin kişinin ölümüne yol açan bu çetin harp, İngiltere'nin öncülüğündeki Avrupalıların yardımıyla Osmanlı Devleti'nin galibiyetiyle sonuçlanmış; Harp sonundaki 1856 Paris Konferansı'nda Osmanlı, Avrupa'nın "düvel-i muazzama"sı arasına katılmıştır.
3. Rusların saldırısıyla başlayan 1877-78 harbinde Osmanlı ordusu yenilmiş; Rus ordusu İstanbul'a kadar gelmiş, Yeşilköy'de karargah kurmuş; İstanbul'un işgali için herhangi bir engel kalmamıştır. Bu safhada, Marmara'ya gelen ve kalan İngiliz donanması İstanbul'un işgalini önlemiş; sonra yapılan Berlin Kongresi'yle de Osmanlı Devleti kurtarabildiğini kurtarmış, varlığını sürdürme olanağına kavuşmuştur.

Bunlar ve benzeri başka tarihi örnekler, 19. yüzyıl boyunca Osmanlı Devleti'nin varlığını sürdürmesinde, İngiltere korumasının önemli payı olduğunu düşündürmektedir.

Bu dönemde Batıda "Şark Meselesi" daima tartışma konusu olmuş ve yine Encyclopedia

Americana'daki ifadeyle, daima "Osmanlı'nın varlığının sürdürülmesi" sonucuna bağlamıştır.

19. yüzyılın son çeyreğinde birliğini gerçekleştirmiş, ekonomik, endüstriyel ve askerî alanda büyük bir güç haline gelen Almanya, Osmanlı ile ilişkileri dolayısıyla Rusya'nın yanında İngiltere'nin Hindistan-Avustralya yolunu kesebilmek ikinci bir tehlike oluşturmaya başlamıştır.

İttihat ve Terakki Hareketi, 1908'de İkinci Meşrutiyet'i gerçekleştirmesini takiben 1909'da 31 Mart Vakası dolayısıyla fiilen iktidarı denetimine almış, 1913'teki Bâb-ı Âli Baskını sonucunda da açıkça iktidar mutlak şekilde İttihat ve Terakki'nin askerî kanadından Enver Paşa'nın öncülüğünü yaptığı cunta eline geçmişti.

Encyclopedia Americana'da, İttihatçıların temel ideolojilerinin "Turancılık" olduğu, Akdeniz'deki İngiliz varlığını "Turan" hayallerinin engeli olarak gördükleri, bu sebeple Almanya taraftarlığını tercih ettikleri de yazılıdır. İngiltere, İttihatçıların bu tutumu yüzünden, 1909'dan itibaren Osmanlı Devleti'ni himaye politikasını terk etmiş, Trablusgarp ve Balkan Harpleri himayesiz kalan Osmanlı'ya büyük darbe vurmuştur.

Birinci Dünya Harbi'nin başladığı günlerde Almanya'ya giden Enver Paşa, 2 Ağustos 1914 günü Almanya ile BİR GİZLİ ANTLAŞMA yapmıştır. Bu gizli antlaşmanın bizim yazarlarımızca pek açıklanmayan en önemli hükmü, Encyclopedia Americana'ya göre şudur:

- 1.Harbe Osmanlı Devleti Almanya yanında girecek,
- 2.Harpte Rusya'dan işgal edilecek toprakların bir bölümü OSMANLI DEVLETİ'NE VERİLECEK. Bu hükümlerle Kafkasya ve Orta Asya'nın kastedildiği, Turan hayalinin esas olduğu açıktır.
- 3.Yunanistan ve Bulgaristan karşı taraftan harbe girdikleri takdirde, bunlardan işgal edilecek topraklar da Osmanlı Devleti'ne bırakılacaktır.

Enver Paşa'nın imzaladığı GİZLİ ANTLAŞMA'DAKİ bu amaçların Osmanlı'nın savunulmasıyla ilgisinin olmadığı, toprak

işgali ve Turancılık amacına yönelmiş EMPERYALİST amaçlar olduğu da açıktır.

Osmanlı Devleti'ne Harbe Girmemesi, Tarafsız Kalması İçin Talep ve Câzip Teklifler

Birinci Dünya Harbi 28 Temmuz 1914'te, Habsburg İmparatorluğu'nun Sırbistan'a harp ilanıyla başlamıştır.

Bu tarihten itibaren Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında harbe girme hazırlığında olduğunu anlayan İTİLAF DEVLETLERİ (İngiltere, Fransa ve diğer ortakları) Osmanlı Devleti'nin harbe girmemesi ve tarafsız kalması için yoğun bir diplomasi faaliyetine başlamışlardır.

Osmanlı'nın harbe girmemesi ve tarafsız kalması şartıyla, başta İngiltere olmak üzere, İtilaf Devletlerinin Osmanlı Devleti'ne, Encyclopedia Americana'ya ve Meydan Larousse'a göre, 17 Ağustos 1914'teki teklifleri şunlardır (Meydan Larousse, Cilt:3, s.942):

- 1.Osmanlı Devleti'nin TOPRAK BÜTÜNLÜĞÜ GARANTİ EDİLECEK,
- 2.KAPİTÜLASYONLAR KALDIRILACAK,
- 3.Osmanlı Devleti'ne İSTEDİĞİ ÖLÇÜDE MALİ YARDIM YAPILACAK.

Bu çok câzip teklifler, Enver Paşa hakimiyetindeki İttihat ve Terakkî cuntasının Turan hayaliyle Almanya yanında harbe girmesini engelleyememiştir.

Goeben ve Breslau Olayı

Encyclopedia Americana'da, Akdeniz'deki Goeben ve Breslau adlı iki Alman harp gemisinin Osmanlı Devleti'ne sığınması konusu da, bizde anlatılandan farklı anlatılmaktadır. Harp başladığında, harbe girmiş olan İngiltere'nin Osmanlı Devleti için imal ettiği ve Osmanlı Devleti'ne verilmeyen iki gemiye Akdeniz'deki Goeben ve Breslau gemileri Osmanlı boğazlarına yönlendirilmiştir. İngiliz başbakanı Herbert Henry Asquith gönderdiği özel mektupta, milletlerarası hukuk uyarınca gemilerin Osmanlı'ya mal edilmesini ve ALMAN PERSONELİN TÜRK PERSONELLE DEĞİŞTİRİLMESİNİ, Türk gemicilerin de TEHLİ-

KELİ SULARA AÇILMAMASINI bildirmiş-
tir.

Bilindiği gibi, Alman personel Osmanlı personeliyle değiştirilmemiş, Almanların başlarına fes giydirilmekle yetinilmiş, Osmanlı donanması da Alman komutan Suşon emrine verilmiş, harbin başlamasından 3 ay sonra içinde Goeben (Yavuz) ve Breslau (Midilli) adlı gemilerin de bulunduğu Alman komutan Suşon emrindeki Osmanlı donanması, Karadeniz'e açılmış, 29 Ekim 1914'te Karadeniz'deki Rus donanmasına saldırılmış, daha sonra Rus limanları ağır şekilde bombardımana tutulmuştur.

Osmanlı donanması bu saldırıları için Hükümet, Parlamento veya Padişah'tan izin almamıştır. Saldırı, Enver Paşa'nın kimseye danışmadan, bu bakımdan gizli yazılı emrine dayanılarak Alman komutan tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu saldırı üzerine, itilaf devletleri verilen zararın tazminini istemişler; Osmanlı cuntası bunu reddetmiş, ve bu ret cevabı üzerine Rusya 1 Kasım 1914'te İngiltere ve Fransa 5 Kasım 1914'te Osmanlı Devleti'ne harp ilan etmişlerdir.

Osmanlı'nın bu suretle yalnızca Enver Paşa'nın yazılı talimatı ve Alman komutan Suşon'un saldırısıyla harbe sokulduğu tarihte İtilaf devletleri, Alman ve Habsburg saldırılarını durdurmuş; HARBİN ALMANYA TARAFINCA KAZANILAMAYACAĞI ANLAŞILMIŞ BULUNUYORDU.

Osmanlı'nın Harp Sonunda Paylaşılması Antlaşmaları, Harbe Girdiğinden Yaklaşık Beş Ay sonra, 12. Mart. 1915 Tarihlidir

Osmanlı bu suretle harbe girdiğinden, üç ay sonra Rusya, harp sonunda İstanbul ve Boğazların kendisine verilmesini ortaklarına teklif etmiştir. Rusya'nın bu teklifi üzerine harp sonunda Osmanlı Devleti'nin parçalanması müzakereleri başlamış ve 12 Mart 1915'te Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına ilişkin gizli antlaşmalar imzalanmıştır. (Encyclopedia Americana, Cilt:29, s.329)

Bu antlaşma tarihleri bir saptamayı ortaya koymak bakımından önemlidir. Bazı yazarla-

rımız, bu paylaşma antlaşmalarını SANKİ HARPTEN ÖNCE YAPILMIŞ GİBİ göstermek eğilimindedirler.

Gerçekte, harpten önce veya Osmanlı Devleti'nin harbe girdiği 29 Ekim 1914'e kadar, OSMANLI'NIN PAYLAŞILMASINA DAİR BİR ANTLAŞMA YOKTUR. Osmanlı Devleti harbe girdikten sonraki antlaşmalar da, Habsburg İmparatorluğu'nun paylaşılmasından daha vahim değildir.

Harpten Sonraki İngiliz Görüşü: Emperyalist Amaçla Harbe Giren Osmanlılar Cezalandırılmalıdır

İngilizlerin harp sonu görüşleri şöyledir:

Biz Osmanlıları yüz yılı aşkın süre koruduk. Harbe girmemeleri, tarafsız kalmaları için her türlü imkanı ortaya koyduk. Toprak bütünlüğünü garanti ettiğimizi, kapitülasyonları kaldıracağımızı, MALİ YARDIM yapacağımızı söyledik. Dinlemeyip Turancılık hayaliyle harbe girdiler.

Osmanlılar harbe girdiği için HARP BİR YIL UZADI. Bu yüzden FAZLADAN 500 BİN ASKER KAYBETTİK. Bu sebeple Osmanlılar cezalandırılmalıdır. Sevr tespiti bu görüşün sonucudur. Haklı olup olmadığımızı bunları da bilerek tespit etmeliyiz.

Sonuç

Osmanlı Devleti, gelişen Batı ve özellikle Rusya karşısında 18. yüzyıldan itibaren güçsüz hale gelmişti. Osmanlı Devleti'nin son yüzyılı dünya siyasi dengelerinin yardımıyla, özellikle İngiltere'nin çıkarlarıyla örtüştüğü için sürdü.

Sonunda bir felaketle karşılaştı. Bu İttihat ve Terakki cuntasıdır.

İttihatçılar, etkinliklerini ortaya koydukları 1909'da, yaklaşık dört milyon kilometre karelik bir ülke (bugünkü Türkiye'nin beş katı) devraldılar.

Dokuz yıl gibi çok kısa bir sürede Osmanlı Devleti'ni yok ettiler. Bu, tarihte eşine çok az rastlanan büyük bir başarısızlığın göstergesidir.

Sonunda Atatürk "Misâk-ı Millî" hudutlarını kurtardı. Sevr tespiti de, Avrupa ülkeleri-

nin değil, İttihat ve Terakkî cuntasının yarattığı bir sonuçtur.

Sevr kesin antlaşma haline gelmedi. Lozan antlaşması Türkiye Cumhuriyeti'nin yeterli güvencesidir. Avrupa İkinci Dünya Harbini de yaşadı. Yenilenler 1945'ten 1949'a kadar dört yıl işgal altında kaldılar. Ek topraklar kaybettiler. Bu gün, geçmişten gelen paranoyalarla geleceklerini ipotek altına koymuyorlar.

Tarih doğru anlatıldığı takdirde, Türk halkı için de, Sevr paranoyası altında yaşamının dayanağı kalmaz. "Dünya Türk'e düşman" değildir. Avrupa Birliği de Türkiye'yi parçalama, Sevr'i hortlatma projesi değildir. Tarihte kalmış olan Sevr tespitinde sorumlu İttihat ve Terakki cuntasıdır.

Bunu doğru tespit edelim ve korkularımızdan kurtulalım.

Kâzım Berzeg Türkiye'nin önde gelen fikir adamlarındandır. Kırk yılı bulan yazı hayatı boyunca çizgisini istikrarlı biçimde muhafaza etmiştir. O'nu, kendisinin de zaman zaman dile getirdiği gibi, "kıdemli liberal" olarak adlandırmak yanlış olmayacaktır. Berzeg, kimsenin kendisini dinlemediği veya etrafta söylediklerini anlayacak çapta kimselerin bulunmadığı günlerde bile, liberal bir perspektiften olaylar, Türkiye ve dünya hakkında görüşünü yansıtan yazılar kaleme almayı ısrarla ve hatta biraz inatla sürdürmüştür. Zaman bir çok olayda O'nu haklı çıkarmıştır. Sağ ve sol otoriteren fikirlere ve geleneklere yönelik tespit ve eleştirileri tekrar tekrar doğrulanmıştır. Berzeg çorak, boğucu fikir ortamımızda yıldız gibi parlayan bir fikir adamıdır. **Liberalizm Demokrasi Kapıkulu Geleneği**, Kâzım Berzeg'in bu övgüyü hakeden bir yazar olduğunun kanıtlarından biri olarak, ikinci baskısıyla, okuyucusuyla tekrar buluşmaktadır.

LİBERTE YAYINLARI

